

Vilken roll spelar känslor och värderingar för elevers lärande?

Emilia Fägerstam

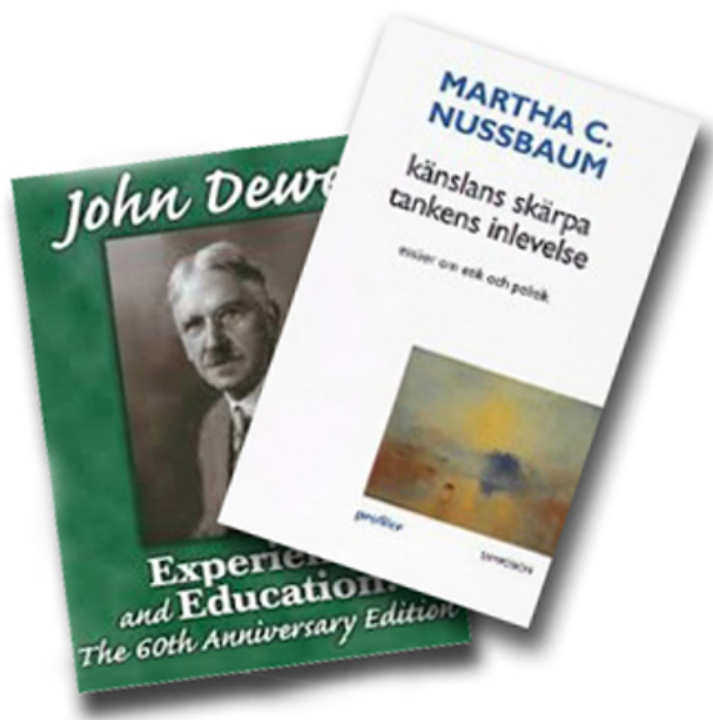
Linköpings universitet

Att lära handlar inte bara om att inhämta kunskaper. Meningsfullt lärande innefattar också känslor och värderingar. Resultat från en ny studie visar hur känslor kan bidra till elevers lärande och hur det också kan vara en utgångspunkt för nya värderingar.

Tidigare forskning visar att känslor och värderingar kan vara både hinder och tillgång för en mer komplex förståelse i undervisning om miljö och hållbar utveckling. Därför är det viktigt att veta mer om hur elevers tidigare erfarenheter, känslor och värderingar påverkar när de lär sig om hållbarhetsfrågor. Forskare från Umeå universitet har undersökt i vilka sammanhang elever i årskurs sex uttryckte känslor och värderingar, och samspelet mellan dessa under ett grupparbete med temat "Mat, människa och miljö" [1].

Känslor och värderingar viktiga vid lärande

Resultaten visar att känslor och värderingar spelade olika roller i olika delar av grupparbetet. Känslor var vanligare i inledningen och under själva arbetet. Värderingar som utvecklats under arbetet visade sig däremot framför allt i slutskedet. En slutsats är att elevernas personliga och känslomässiga motiv under arbetet med innehållet övergick till mer allmängiltiga värderingar rörande hållbar utveckling.

Figur 1. Forskarna utgick från John Deweys och Martha Nussbaums teorier i sin studie.

Personliga erfarenheter och de känslor som det gav upphov till bidrog när eleverna valde tema för grupparbetet. Exempel på detta är när en elev beskrev att en vän hade diabetes, vilket gjorde att gruppen valde detta som tema. Andra exempel på teman var klimatvänlig mat och miljömärkningar. Även i dessa fall bidrog känslor till intresse och engagemang för uppgiften.

Känslomässiga vändpunkter leder till förändring

Känslor hade även en viktig roll under arbetet med temana. Forskarna kunde identifiera "vändpunkter" under grupparbetet, där ett känslomässigt engagemang ledde till en förändring i elevernas arbete. Ett exempel är när en grupp gick från en personlig och känslomässig bild av diabetes till att koppla det till ohållbar konsumtion på ett samhällsligt plan.

Forskarna ville även veta hur känslor och värderingar samspelade i lärprocessen. De såg att vändpunkterna var viktiga för vilka slutsatser eleverna drog och för vilka värderingar de uttryckte i slutet av grupparbetet. En vändpunkt var till exempel när en elev under arbetet med temat miljömärkning besökte en websida med bilder på hotade orangutangar. Bilderna väckte starka känslor som bidrog med motivation till arbetet och utvecklandet av värderingar i gruppen.

Studien visar också att känslor inte alltid spelar en synlig roll vid lärande i grupp om hållbar utveckling. En av de fem grupperna utgick till exempel inte från egna erfarenheter och känslor när de valde att arbeta med temat medicin och miljö. Eleverna i denna grupp uttryckte heller inga känslor och värderingar under sitt arbete.

Filosofisk utgångspunkt viktig vid studier av känslor och lärande

I en västerländsk tradition ses ofta intellekt och känsla som separerade från varandra. För att komma fram till sin analys av känslor och lärande utgick forskarna istället från två filosofer som kritiserat detta synsätt ([figur 1](#)). John Dewey lyfter i sin teori om lärande fram den egna erfarenheten som en väsentlig aspekt. Han menar vidare att lärprocessen kan delas upp i tre faser; en inledande fas, en aktivitetsfas och en sammanfattande fas. Martha Nussbaum menar att känslor och värderingar inte kan förstås som universella och allmängiltiga utan att de alltid är knutna till ett speciellt sammanhang.

Utifrån dessa teoretiska perspektiv letade forskarna efter tillfällen och sammanhang i grupparbetet där eleverna uttryckte känslor och värderingar. De delade sedan upp tillfällena i de tre faserna inledning, aktivitet och sammanfattning och noterade hur eleverna uttryckte känslor och värderingar i de olika faserna. Materialet de använde var observationer och fältanteckningar från grupparbetet, samt inspelade intervjuer med individuella elever och hela grupper. I studien deltog fem grupper med totalt 13 elever.

Lärarpanel

Lärare och förskollärare i NATDID:s lärarpanel bidrar med sina röster till Notiser från forskningsfronten i ATENA Didaktik. Syftet med lärarrösten är att lyfta lärares och förskollärares reflektioner kring hur forskning kan relateras till praktiken.

Läraren Sara Unkel undervisar i teknik, NO, matematik och svenska, från förskoleklass till år 6 på Alléskolan i Lomma ([figur 2](#)). Hon menar att artikeln bekräftar hennes egna erfarenheter, och får henne att fundera vidare kring elevers lärande:

Figur 2. Sara Unkel, NATDID:s lärarpanel

- Artikeln får mig speciellt att tänka på att känslor och värderingar styr eleverna. Jag har även tidigare tänkt att det så klart borde vara så, och nu har jag fått vetenskapligt belägg för det.

Sara tyckte det var intressant att en grupp inte utgick ifrån känslor när de valde tema för grupparbetet. Hon menar att även eleverna i denna grupp troligen också kände något även om de inte visade det. Hon blev därför nyfiken på hur de egentligen uttryckte sig och vad de baserade sina val på istället för känslor och värderingar. Utifrån sina egna erfarenheter funderar hon kring möjliga orsaker till att känslor inte verkade spela någon roll för alla grupper:

- Elever i alla åldrar kan vara mycket lösningsfokuserade, och bra resultat blir fokus istället för att intresse styr.

Sara noterar att det ganska lilla antalet elever i studien gör att det inte går att dra för stora slutsatser. Hon skulle gärna se ytterligare studier inom området. Till exempel anser hon att det skulle vara intressant att kunna jämföra hur det ser ut för elever på låg-, mellan- och högstadiet.

Notering

Denna text har tidigare publicerats på Linköpings universitets hemsida.

Referenser

1. Manni Annika, Sporre Karin, Ottander Christina. Emotions and values – a case study of meaning-making in ESE. *Environmental Education Research*. 2017; 23(4)[DOI](#)